

Αρχοντούλα Διαβάτη

«Και πια δε θα 'χει μείνει τίποτ' από μένα...
ούτε το πιο δικό μου, η γλώσσα μου...»
PENA XATZHAAKH, Κατάσταση Πολιορκίας

Στον τόμο με τα πεζογραφήματα, εικόνα μαγική –βερίκοκα, καίσια, σύκα, ροδάκινα, σταφύλια, αρώματα και δέντρα και «ρόδια και νερά», «κι απ' όλα τα ανθισμένα δέντρα, η κερασιά»– και τα παιδιά να παίζουν ελεύθερα ένα γύρω στις αλάνες, στους μαχαλάδες του γενέθλιου τόπου: μαυρόασπρη καρτ ποστάλ εποχής, επιχρωματισμένη όμως από μνήμη, καθώς ο ποιητής Μάρκος Μέσκος, βαρύς και αποφασισμένος, επιστρέφει στον παράδεισο της παιδικής ηλικίας, αναψηλαφώντας μνήμες, εις αναζήτησιν του χαμένου χρόνου και της χαμένης γλώσσας. Όλα εκεί, όσα ανακαλεί, αφημένα στον καιρό τους, θα ειπωθούν με το προνόμιο μιας γλώσσας ποικίλης και πλούσιας. Γιατί προνόμιο ήταν, κι ας «βγήκε μετά διαταγή, όσοι μιλάνε τη γλώσσα των γονιών τους, ρετσινόλαδο και ρέγκα», όπως διαβάζουμε στην εμβληματική συλλογή διηγημάτων του, «Μουχαρέμ». Όλο εκείνο το τραύμα και η ντροπή από την άσκηση θεσμικής βίας, όλος ο φόβος μετουσιώθηκε άλλωστε σε ποίηση σπαρακτική και πεζογραφία αξιοσημείωτη, μπήκε σε λέξεις, «Με κομμένη γλώσσα».

Επιστρέφει ο Μάρκος Μέσκος στον γενέθλιο τόπο, να ανασάνει το άρωμα της ελευθερίας, και να καταγράψει όλα εκείνα τα αγορίστικα παιχνίδια λίγο πολύ τα ίδια στις γειτονιές – της Ελλάδας. Γιατί τα παιδιά, με τα παρατσούκλια τους –που απολαμβάνει να τα κατονομάζει, χρωματιστά στην ποικιλία των ήχων τους ο συγγραφέας– μπορούν και παίζουν όλες τις εποχές, σ' όλους τους καιρούς και στη δεκαετία '35-'45, είτε είναι Κατοχή, δικτατορία ή πόλεμος, και στο πεζογράφημα, «Παιχνίδια στον Παράδεισο».

Από τα δεκαπέντε παιχνίδια προσωπικά λίγα θυμάμαι να παίζαμε κι εμείς από κοινού αγόρια κορίτσια, στη δική μου γειτονιά, τα επόμενα χρόνια. Το παιχνίδι «Κράτη», κατά περιόδους –«αμέσως μετά την απελευθέρωση»– δημοφιλέστερο, κρυφτό, τζαμί, τσιλίκα τσομάκα. Τα περισσότερα ήταν αμιγώς αγορίστικα-μακριά γαϊδούρα, σφεντόνες, κατρακύλια και χαρταετοί, ενώ τα υπόλοιπα με τα δύσκολα ονόματα, άγνωστα κι ανήκουστα για μας. Τα κορίτσια στον Παράδεισο του Μάρκου Μέσκου έπαιζαν μόνο